

вої думки. Вимогливий до себе і студентів. Багато працює над підвищенням культури мовлення студентів [...] систематично працює над підвищенням свого наукового і ідейно-політичного рівня"; "науковий робітник з широкою ерудицією і глибокими знаннями з свого фаху [...] дуже дисциплінований [...], користується пошаною серед професорсько-викладацького складу і студентів. Приймає діяльну участь у громадському житті інституту, працює [...] керівником літературного гуртка". Ще у довоєнний період плідна робота Пушнікова майже щорічно відзначалася похвальними грамотами або грошовими преміями [1]. Хоча у працях і листах Макаренка ім'я Пушнікова не згадується, можна припустити, що педагогів пов'язували досить дружні стосунки. Ветров згадував, що саме Пушнікова зустріли колишні комунари, а тоді студенти-юристи, у готельному номері Макаренка в дні його останнього візиту до Харкова в березні 1939 р. [2].

Відомо, що Сергій Петрович активно включився у пропаганду педагогічної спадщини свого видатного наставника. Ще у 1946 році він виступив з доповіддю "Макаренко як педагог" на науковій сесії, присвяченій 25-річчю Полтавського педінституту [4]. Яскраві, літературно досконалі мемуари Пушнікова з'явилися 1963 року у виданні гуртку студентів-макаренківців, що не лише описують ситуації із історії комуну, але і являють собою своєрідний діалог автора із Макаренко, талановито і надзвичайно виразно змальовують образ педагога [5]. Крім того, 1968 року спогади Пушнікова вийшли у збірнику "Полтавці про А. С. Макаренка" [6].

Література

1. Архів Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, справа С. П. Пушнікова.
2. Архів Центра позашкільної роботи імені А. С. Макаренка Західного окружного управління освіти Департаменту освіти м. Москви.
3. Державний архів Харківської області, ф. Р-4511, оп. 1, спр. 11, арк. 36.
4. Наукові записки Полтавського державного педагогічного інституту. Ювілейне видання 1921–1946 р.р. – Т. VI. – Полтава, 1946. – 176 с.
5. Полтавці про А. С. Макаренка (до 75 річниці з дня його народження) / [Ред. кол. гуртка: Д. Іваненко та ін.; відп. за вид. С. М. Рижило]. – Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка; Науково-педагогічний гурток студентів-макаренківців, 1963. – 77 с.
6. Полтавці про А. С. Макаренка. Збірник статей-спогадів вихованців, друзів і колишніх співробітників А. С. Макаренка / Ред. кол.: Є. М. Рижило (відп. ред.) та ін. – Київ: Рад. шк., 1968. – С. 34–35.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ОСОБИСТІСНО – ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Топтигін О.Л., Зубар Г.П. (м. Харків, Україна)

Раніше [1] нами зверталась увага на фундаментальні підвалини освітньої технології, яка була спрямована на пробудження волі особистості. У даній роботі йдеться про один з методологічних аспектів нової технології, а саме про конкретне використання принципу метаморфози життєвих процесів у навчальні [2].

Звернення до всіх внутрішніх сил особи у новій технології, що розвиває антропологічний підхід Р.Штайнера, ґрунтується на метаморфозі 7-мі життєвих процесів у відповідні навчальні процеси: 1.дихання – спостереження (сприйняття); 2.зігрівання – зв'язування, вироблення відношення; 3.живлення – переробка/переварювання; 4.виділення –

індивідуалізація; 5.піддержування (засвоєння) – практика (вправи); 6.ріст – зростання здібностей; 7. відтворення – створення нового, творчість.

Вищевикладений принцип визначає реалізацію відповідних методів і форм навчання, що злагоджені з внутрішньою структурою особистості і направлені на гармонізацію душевних сил, поглиблення розуміння миру, зростання здібностей, зокрема, через семікровоку організацію структури навчального процесу.

1. Спостереження (сприйняття). Процес навчання починається із сприйняття зовнішнього світу за допомогою свідомих почуттів. Спостереження може бути свідомим навчальним процесом тільки за наявності уваги, що завжди необхідно учбовому процесу як такому. Включення органів чуття за допомогою художніх вправ є необхідною передумовою, щоб процес навчання відбувся. Як і процес дихання, сприйняття є ритмічним процесом, який свідомо може здійснюватися тільки до певних меж, після чого необхідний видих. Правильно організоване дихання в учбовому процесі — є фундаментом здорового і ефективного засвоєння матеріалу..

2. Зв'язування, вироблення відносин. Якщо перший крок відкритий і неупереджений, то на другому кроці необхідно встановити відносини з предметом вивчення. Для цього потрібно підвищити нашу внутрішню активність. Кожне сприйняття суб'єктивно забарвлюється схваленням або несхваленням. Цей процес необхідно свідомо контролювати для підвищення здібності до навчання. При підтримці педагога виявляється структура тепло — холодно.

3. Переробка. На цьому кроці важливо, як людина розбирається в суті проблеми, яку увібрала в себе, і зіграла так, щоб вона послужила духовною їжею. Для того, щоб щось, узятя ззовні, внесло свій внесок в духовне живлення, «Я» людини повинне прийняти участь в процесі, схожому з процесом асиміляції, засвоєння їжі (жування, ковтання, метаболізм, направлений на повну трансформацію з'їденого). Це світ аналізу, де важливим принципом є не ухвалення всього, чого не розумієш і не відкидання чогось перш, ніж дійсно не зрозумієш. В переробці і засвоєнні беруть участь мислення, почуття і воля. Крок супроводиться великою внутрішньою боротьбою внаслідок укоріненої раніше звички до пасивного сприйняття.

4. Індивідуалізація. Метою перших трьох кроків було створення передумов для того, щоб зробити те, що вивчається дійсно власністю індивідуума, зумовити можливість "нового народження". Це не значить, що такого "нового" не існувало, це значить, що щось наново народилося в душі особистості: нове для нього почуття, імпульс волі, мотивуюча сила, рішення та інш. Ці нові переживання в людині і означають індивідуалізацію. Цей процес подібний тому процесу в організмі людини, коли після асиміляції непотрібне виключається (виділяється), а те, що залишилося індивідуалізується внутрішніми силами. Для того, щоб такі процеси відбувалися, потрібна активізація "Я" людини. Навчання студентів як пробудження волі актуалізується саме тут. Це і є основним стрижнем навчання дорослих. Перші три кроки — ззовні всередину — служать основою для того, щоб процес індивідуалізації відбувся. Індивідуалізація є фундаментом для того, щоб здійснилися подальші кроки, що забезпечують справжній розвиток особистості.

5. Практика. Практика розглядається як процес збереження в навчанні. Те, що необхідно зберігати — потрібно повторювати, бо характерним в процесі навчання є те, що нові погляди, імпульси, переживання можуть бути швидко забуті. Через ритмічно повторювану навчальну діяльність нове зерно поступово упродажується в істоту людини. Турбота про його розвиток вимагає підходу, сприятливого оточення, любові до практичної діяльності, без яких новий паросток не виживає. За практикою повинна постійно стояти мотивуюча сила — індивідуалізація і мета — розвиток нових здібностей.

6. Зростання здібностей. Життєве зростання визначається трьома силами: полярність, розвиток, змінення. В зростанні виявляється аспект синтезу (на відміну від кроку засвоєння, асиміляції, де виявляється аспект аналізу). Здібно-

сті розвиваються в практичних ситуаціях, коли людина активна і її воля натрапляє на опір. Напруга волі неусвідомлено перетворюється в нові здібності: можна раптово стати здатним зробити щось розумово, емоційно або руками, чого не можна було робити раніше. Таким чином, зростання можна розглядати як результат "опору реальності", який переводить дію в здатності. При цьому важливо розуміти різницю між умінням і здібностями. Умінню можна навчитися достатньо швидко і автоматично застосовувати тільки в певних ситуаціях. Здібності, як правило, не застосовуються абсолютно автоматично і можуть бути використані по-різному в різних ситуаціях.

7. Створення нового. Творчість. Від попередніх шести кроків залежить чи буде результат чим-небудь новим, або це буде повторення, "відтворення". Не секрет, що багато відповідей на екзамені — це просто відтворення того, що було засвоєно. Іншими словами — процес навчання не відбувся. Тобто завжди є небезпека повторень і узагальнень замість достовірно нового кроку. Якщо "Я" людини було творчим, то на сьомому кроці виходить результат більший, ніж сума окремих кроків. Творча воля здатна виявлятися як у верхній сфері — розумовій, так і в нижній — в діях і поведінці. Джерелом, з якого живляться обидва напрями є ритмічна людина серединної області. Мистецтво навчання полягає в правильному підході до пробудження цього джерела. Пробудження волі тут означає пробудження в учнях здатності, як правильно поступати в специфічних (унікальних) ситуаціях, як відчувати, що необхідно протиставити зовнішньому світу. Сім навчальних процесів, як і сім життєвих процесів проходять як спільно, так і по черзі. Але, якщо один крок пропущений, наприклад, індивідуалізація, навчальний процес порушується. Надалі це може відобразитися в таких порушеннях як маніакальна поведінка, нав'язливі ідеї та ін. Нервозність багатьох людей викликана частково великим незасвоєним учбовим матеріалом, що застряв усередині людини.

Крок сприйняття (1-й крок) і крок створення нового (7-й крок) можна розглядати як полярності, що представляють собою вдих і видих учбового матеріалу, а індивідуалізація — середина, що створює рівновагу між вдихом і видихом. Кожний крок — творчий процес, в якому завжди використовується почуття сприйняття, притягується елемент дихання і тепло, яке утворюється діяльністю «Я».

Таким чином, учбовий процес представляється як впорядкований процес 7-ми кроків, при проходженні яких особистість може розвинути себе і поліпшити свій учбовий інструмент.

Література

1. Зубар Г.П., Топтигін О.Л. Організація кабінету природознавства у контексті цілісності вивчення природи. Матеріали міжн.наук.-практ.конф. «Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі». -Полтава: Астроя, 2011.- С.137-140
2. Coenraad van Houten Awakening the Will. Principles and process in Adult Learning. Temple LODGE,. - London. -2000 – 230 p.

КОМПЛЕКС МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ З ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЛЕКЦІЙНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЬ

Труція О.О. (м. Львів, Україна)

Сьогодні ставити високі вимоги щодо рівня професійної компетентності фахівців харчового профілю. Львівський державний коледж харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій здійснює підготовку майбутніх технологів харчових виробництв за такими спеціальнос-